

EURÓPAI SZAKPOLITIKAI JELENTÉS

MYWEB: MEASURING YOUTH WELL-BEING

HOGY ÉRTELMEZIK A FIATALOK A JÓL-LÉT FOGALMÁT?

HOW DO YOUNG PEOPLE UNDERSTAND WELL-BEING?

Jelen dokumentum a MYWeB (Measuring Youth Well-being – Az Ifjúsági Jól-lét Mérése) elnevezésű, 14 európai partner együttműködésében megvalósuló FP7-es projekt második szakpolitikai tájékoztatója, amely a Magyarországot is érintő eredményekre és azok szakpolitikai alkalmazhatóságára hívja fel a figyelmet.

Megvalósítás alatti projekt

2014 márciusa óta

2016. június 24.

SUMMARY IN ENGLISH

The MYWeB project used various tools to collect information on how the academic community, experts, policy makers, young people and children perceive well-being. A systematic review of academic literature was executed and a Delphi survey was organised for experts. Besides these, 20 interviews and 4 focus groups (one with a mixture of experts and young participants) were used to collect opinions from Hungarian children and young people about what constitutes a good life. In the academic literature, subjective and psychological approaches prevailed, which were also at least partly reflected in the opinions of the experts. Interviews and focus groups with young people, however, showed an interesting dynamic: in the beginning, respondents associated more with material aspects of well-being and hedonic values, whilst in later phases of the interviews, they spoke about more abstract goals, such as autonomy, self-realisation, life goals, etc. This implies that this discrepancy needs to be taken into consideration when planning interventions.

BEVEZETÉS

A MYWeB projektet az Európai Unió finanszírozza, és egy olyan európai longitudinális gyermek- és ifjúságkutatás megvalósíthatóságának vizsgálatát végzi el, amelynek célja, hogy a résztvevők jól-létéről gyűjtsön adatot. Tizenegy európai ország tizenhárom egyeteme és kutatóintézete dolgozik

közösen, hogy összegyűjtse a már meglévő adatokat és politikai prioritásokat a gyerekek és fiatalok jól-létére vonatkozóan, és beazonosítsa azokat a konkrét kihívásokat, amelyek egy ilyen kiterjedt kutatás megvalósításával járnak.

Fő érdeklődési területeink:

- a jól-lét objektív és szubjektív mérése
- az egészség, a jólét és a szegénység mérése
- családi tapasztalatok, beleértve a családok felbomlását és újraalakulását és ezeknek a gyerekekre gyakorolt hatását
- tanulmányi és lakhatási tapasztalatok és pályák
- az iskolából a munkába való átmenet
- fiatalok párkapcsolatainak létesítése (és megszüntetése)
- baráti körök folyamatos fejlődésével kapcsolatos tapasztalatok és dinamikák feltérképezése
- szervezeti részvétel, állampolgári és szabadidős tevékenységek
- a legsebezhetőbb társadalmi csoportok tapasztalatainak összegyűjtése

A projekt több olyan elemet is tartalmaz, amely módszertanilag megalapozott és körültekintő módon nyújthat olyan információkat, amelyek felhasználhatók a gyermekek és fiatalok jól-létének javítását célzó szakpolitikai döntések előkészítésekor Európa-szerte. A projekt vizsgálatai magukban foglalják:

- a fiatalok megkérdezését a jól-lét különböző aspektusainak értelmezéséről. A fiatalok részt vesznek a mérőeszközök kidolgozásában és az adatgyűjtés megfelelő módjáról hozott döntésekben.
- kormányzati, civil, tudományos és gyakorlati szakértők széles körének bevonását a jól-létre vonatkozó adatgyűjtés és felhasználás stratégiájának kidolgozásában
- a jelenleg elérhető adatforrások azonosítását
- a megfelelő survey módszertan értékelését
- a tervezett Európai Longitudinális Gyermekek és Ifjúsági Jól-két Kutatás költség-haszon elemzését.

A SZAKPOLITIKAI JELENTÉS CÉLJA

A Világegészségügyi Szervezet (WHO) szerint a mentális egészség nem más, mint a "jól-lét állapota, amelyben az egyén meg tudja valósítani képességeit, meg tud birkózni a normális élet stresszhelyzeteivel, termékenyen képes dolgozni, és hozzá tud járulni a közösségének életéhez" (World Health Organization, 1998). Kutatások azt mutatják, hogy a jól-lét magasabb szintjén élő egyének egyrészt produktívabbak, kiteljesedettebb és szorosabb emberi kapcsolatokat képesek létesíteni, másrészt pedig sokkal kisebb esélyük van arra is, hogy mentális betegségek tünetei jelenjenek meg náluk. **Kutatásaink azonban azt mutatják, hogy nincs egyetértés abban, hogy mit is értünk jól-lét alatt.**

A jól-lét mérésénél **objektív** és szubjektív szempontokat egyaránt figyelembe lehet venni. Előbbiekhez olyan tényezők tartoznak, melyeket az egyén felfogása nem befolyásol, így ezek körébe életminőségünket meghatározó anyagi, fizikai, társadalmi, környezeti és egészséggel kapcsolatos aspektusok sorolhatók. A **szubjektív** megközelítés ezzel szemben az emberi percepció által észlelt információra alapoz. E szemlélet szerint az egyén maga dönti el, mi az, amit élete mérlegre tételekor döntő fontosságúnak tekint.

A jól-lét szubjektív meghatározásában két uralkodó elmélettel találkozhatunk. A szakirodalomban elterjedt egyik megközelítés szerint (hedonikus megközelítés) a pozitív élmények gyakori, és a negatív élmények ritka megtapasztalásának eredményeként az étellel való magasfokú elégedettségként fogja fel a jól-létet. A fogalom efféle értelmezése szerint a jól-lét nem más, mint olyan szubjektív boldogságérzet, melynek körébe az életben előforduló jó és rossz dolgokról alkotott értékítéletek tartoznak, s hogy boldogságunk tulajdonképpen a kitűzött céljaink elérése, s cselekedeteink értékesnek tartott eredményeinek előállításából fakad. A másik megközelítés szerint (eudemonikus vagy pszichológiai megközelítés) nem mindig vágyaink teljesülése vezet a boldogsághoz, és ehelyett az ember által betöltött szerepre és az önmegvalósítás terén elért eredményekre fókuszál: autonómia, a személyiség kiteljesedése, az önelfogadás, az életcél, az önuralom és a pozitív emberi kapcsolatok.

Épp ezért mindenkinek, akinek célja a jól-lét felmérése és javítása, így a kutatóknak, szakpolitikusoknak vagy szociális/oktatási szakembereknek egyaránt szembesülniük kell azzal, hogy nem mindenki ért egyet abban, mitől is lesz jó valaki élete. Vitathatatlan, hogy a fogalom világos meghatározása nélkül nagy nehézségekbe ütközik annak felismerése és másokkal való közlése, mikor és hogyan is áll elő az általa kívánt vagy jelölt állapot. Továbbá, arról sem feledkezhetünk meg, hogy már a koncepció pusztá értelmezése arra vonatkozó értékítéletet is sugall, hogy hogyan is kellene élnünk az életünket. **A kutatók és szakpolitikusok munkájuk végzése közben tehát nem feledkezhetnek meg arról, hogy mindezen értékítéletek az általuk tanulmányozni, illetve szolgálni kívánt népesség számára mit is jelentenek.**

VIZSGÁLAT ÉS ADATOK

A MYWEB projekt több munkacsomagja is foglalkozott a jól-lét fogalmi meghatározásával. A 3. munkacsomag (State of Art in the literature) az európai szakirodalmat tekintette át, és arra kereste a választ, hogy a az empirikusan megalapozott vizsgálatoknál milyen definíciókat alkalmaznak a kutatók. A 4. munkacsomban (Direct engagement with young people) a partnerség tagjai interjúkat és fókuszcsoporthoz beszélgetéseket rögzítettek gyerekekkel és fiatalokkal, az 5. munkacsomag (Options appraisal) pedig egy Delphi kutatás (több forduló online kérdőív amely a szakértői megvitatás módszerét is alkalmazza) keretében a téma szakértőinek (civil szervezetek tagjai, döntéshozók, gyakorlati szakemberek, kutatók) véleményét gyűjtötte össze.

A szakirodalom elemzése felfedte, hogy nemzetközi gyakorlatban a szubjektív szempontok szerint meghatározott jól-lét szemlélete az uralkodó, azaz a kutatók a lehetőségeik szerint az egyénre igyekeznek hagyni annak eldöntését, hogy mit tart fontosnak saját életének értékelésében. Ugyanakkor a mérőeszközök tekintetében erős a törekvés annak a szemléletmódnak az érvényesítésére is (eudaimonikus szemlélet), amely szerint a boldogsághoz az egyén kiteljesedése vezet, sokszor kihívásokkal teli rögzös úton át is. A Delphi vizsgálat 19 magyar szakértőjének véleményében is ezek az elemek dominálnak, jóllehet, az anyagi dimenzió és a biztonság is már lényegesen fontosabb elemként jelent meg asszociációiban és véleményeiben, mint amit a nemzetközi kutatási gyakorlat mutat.

Magyarországon 20 egyéni interjú 4 fókuszcsoporthoz beszélgetést rögzítettek munkatársaink, az utóbbiból egy beszélgetés speciális volt abban az értelemben, hogy abban vegyesen vettek részt fiatalok és szakértők. A beszélgetések során a fiatalokat arról kérdezték munkatársaink, mi teszi őket boldoggá és mi okoz nekik szorongást, problémát, milyen volt a legjobb vagy éppen legrosszabb napjuk. A fiatalok (ebben a többi interjúban) fontosnak tartották a családi és kortárskapcsolatokat, az anyagi feltételek meglétét, a jó állás reményét, a biztonságot, az oktatás során megszerezhető készségeket, vagy hogy kompetensnek, hasznosnak érezzék magukat. A beszélgetések dinamikája azonban egy lényeges különbséget mutatott. Az interjúk során a fiatalok az első asszociációikban döntően az anyagi feltételek meglétét látták fontosnak (illetve a családi kapcsolatok minőségét és biztonságosságát), és csak a beszélgetés későbbi, elmélyültebb szakaszaiban fejeztek ki elvontabb, a jövő céljaival vagy az autonómiájukkal kapcsolatos értékeket. Különösen szembeűnő volt ez a kevert fókuszcsoport esetében, ahol a szakértő résztvevők szívesebben beszéltek az első körben a harmóniáról és az életcélok vagy álmok megvalósításáról, és csak később az anyagiokról. A fiatalok esetében ez fordítva történt, azonban a beszélgetés során magától értetődően létrejött egy konszenzusos álláspont is.

A nemzetközi és a hazai vizsgálatok is megerősítették, hogy az iskola kiemelten fontos szerepet játszik a fiatalok és gyerekek életében, ennek ellenére nem azonosítják a jól-lét forrásaként. Szívesebben beszéltek viszont az iskoláról a szakpolitika által megcélzandó beavatkozási területként, különösen a racionális terhelés, a véleménynyilvánítási lehetőségek növelése és az önkifejezési készségek fejlesztésének szükségességével kapcsolatban.

Összességében azért az is megállapítható volt, hogy fiatalok jól-léttel kapcsolatos fogalmaiban gyakrabban jelentek meg a **biztonsággal és feltételekkel** kapcsolatos (és így a hedonikus) elemek, mint a szakértők esetében, akiknél – a fiatalokhoz viszonyítva legalábbis – az életcélokkal és önmegvalósítással kapcsolatos (azaz eudaimonikus szemlélet) fontosabbnak bizonyult.

A megkérdezett szakértők egyetértettek abban is, hogy **szükség van további kutatásokra** a témában a magyar szakértők kiemelték, hogy a jól-lét szubjektív mérőeszközeinek fejlesztésére és nemzetközi összehasonlításokra alkalmas vizsgálatokra van a leginkább szükség.

A Delphi kutatásban közreműködő európai szakemberek véleményéből kitűnik, hogy a **szociálpolitikai stratégia alakításában fontos** a bizonyíték és a módszertanilag megalapozott vizsgálatok szerepe, főként a stratégiai lépések hatásának megértésében (65.6%), a stratégia konstrukciójának felülvizsgálatában (63.2%), a fejlődés nyomon követésében (60.0%), és az egyes intézkedéseknek a különböző célcsoportokra gyakorolt hatások eloszlásának mérésében (56.4%). Erős volt a konszenzus a válaszadók között abban, hogy a **gyermeket és fiatalokat érintő intézkedések kiértékelése segít a döntéshozóknak intézkedéseik hatékonyabbá tételében**.

Fontos azt is megállapítani, hogy a fiatalok és gyerekek jól-létét célzó intézkedések tervezésénél vagy éppen indoklásánál, illetve a célok és eszközöknek a célcsoport számára befogadhatóvá/vonzóvá tételében **kiemelten fontos az érintettekkel folytatott párbeszéd**, véleményük megismerése és figyelembe vétele, ugyanis az első asszociációk alapján lényegesen eltér a résztvevők felfogása a jó életről – jóllehet ez a különbség nem bizonyult áthidalhatatlannak sem. A hazai szakemberek 95%-a gondolta, hogy a jól-lét összetevőit szoros együttműködésben kell megalkotni a fiatalokkal és 70% még a gyerekek véleményét is kikérné.

PROJEKT ADATLAP

PROJEKT NEVE	Measuring Youth Well-Being (MYWeB)
PROJEKTVEZETŐ	Professor Gary Pollock, Manchester Metropolitan University. G.pollock@mmu.ac.uk
PARTNERSÉG	Manchester Metropolitan University, Egyesült Királyság University of Bremen, Németország Pompeu Fabra Egyetem, Spanyolország Ivo Pilar Intézet, Horvátország Debreceni Egyetem, Magyarország Daugavpils Egyetem, Lettország Panteion Egyetem, Görögország Tallinn Egyetem, Észtország Szent Kirill és Metód Egyetem, Szlovákia Lisszaboni Egyetem, Portugália Kaukázus Kutatóközpontok, Georgia University of Essex, Egyesült Királyság University of Cambridge, Egyesült Királyság Catalan Youth Agency, Spanyolország
FINANSZÍROZÁSI KERET	FP7 Framework Programme for Research of the European Union – Coordinating Support action
A PROJEKT HOSSZA	30 hónap
TÁMOGATÁS	EU támogatás: 1.49 millió euro
WEBLAP	www.fp7-myweb.eu
TOVÁBBI INFORMÁCIÓK	Sipos Flórián Debreceni Egyetem, 4032 Debrecen, Egyetem tér 1. sipos.florian@arts.unideb.hu
TOVÁBBI FORRÁSOK	http://www.fp7-myweb.eu/delphi Szántó Zsuzsa, Susánszky Éva, Berényi Zoltán, Sipos Flórián, Murányi István (2016): A jól-lét fogalmának értelmezése az európai szakirodalomban (2009–2014) <i>Metszetek</i> Vol. 5. No. 1. http://metszetek.unideb.hu/tartalom_201601